

Enschede klaar voor de toekomst

Verkiezingsprogramma 2022-2026

Overzicht

Enschede klaar voor de toekomst	4
Samen naar een duurzaam Enschede	7
Enschede goed geïnformeerd	8
Enschede slim en sociaal naar klimaatneutraal	8
Onze natuur en vele verschillende planten en dieren houden	10
Werk toe naar een stad zonder afval	10
Bereid onze stad voor op klimaatverandering	11
Schone lucht, gezonde stad	12
Bedrijven en landbouw worden groen	12
Gemeente geeft het goede voorbeeld	12
Gelijke kansen voor iedereen: een goede basis	13
Goed onderwijs als basis voor gelijke kansen	14
Enschede als stad waar iedereen bij hoort en ertoe doet	16
In elke wijk bruisende sportverenigingen die zichzelf goed redden	17
Gelijke kansen voor iedereen: hulp en zorg waar nodig	19
(Maatschappelijke) hulp om mee te kunnen blijven doen	20
Enschede lang gezond	21
Goed werk en zeker zijn van een inkomen	22
Blijvende oplossingen voor mensen met weinig geld	23
De stad om lekker in te leven is duurzaam bereikbaar	24
Enschede aan de wandel	25
Enschede Fietsstad	25
Openbaar vervoer	27
Auto en parkeren	27
Vernieuwende en ondernemende economie	29
Breng onderwijs en banen beter bij elkaar	30
De groene economie van de toekomst	30
Technische vernieuwingen aanmoedigen	31
Enschede aantrekkelijk voor ondernemers	32

Wonen en leven	33
In iedere wijk en voor iedereen een passend thuis	34
Elke student een eigen kamer	35
Een veilige stad voor iedereen	35
Een bruisende stad met een gezellig druk centrum	37
Uit in Enschede: kunst & cultuur, evenementen en stadsmarketing	38
Levendige democratie in stad, regio en Europa	40
Meer inwoners praten, beslissen en doen mee	41
Inwoners beter en sneller helpen	41
Rechten van inwoners in een digitale wereld	42
Meer samen beslissen bij samenwerking in regio en Europa	43

Enschede klaar voor de toekomst

Enschede klaar voor de toekomst

Enschede is een stad met twee gezichten. Aan de ene kant gaat het goed; de stad biedt meer werk dan er werknemers zijn. En steeds meer nieuwe bedrijven vinden een plek in Enschede rond de hogeschool en universiteit. Ook zijn we de bruisende hoofdstad van het oosten.

Het andere gezicht is een stad waar al jaren veel mensen lange tijd in probleemsituaties zitten (sociale problematiek). Waar problemen van ouders op kinderen worden doorgegeven. En waar te veel mensen aan de kant moeten blijven staan omdat ze geen geschikt werk vinden.

Net als in Den Haag zitten we in Enschede in een politiek die verdeeld is. Die zich steeds harder gedraagt. En die vooral zichzelf graag wil laten zien. En dat, terwijl de uitdagingen waar we voor staan steeds dringender worden: Enschede lijkt steeds meer een kloof tussen groepen mensen te krijgen.

Ook zien we steeds meer de gevolgen van onverstandig omgaan met het milieu. Het vraagt de komende jaren om een politiek die niet meer praat over óf we wat moeten doen aan het milieu of de kloof in de stad. Het vraagt erom hóe we die problemen aanpakken. En ze dan ook echt aanpakken.

Stad van gelijke kansen

We moeten werken aan een stad waar je toekomst niet bepaald wordt door waar je wieg stond. Waar kinderen gelijke kansen hebben. Want alleen dan kan Enschede de kloof kleiner maken: tussen inwoners die het goed hebben en mensen die (te) weinig geld hebben en de problemen doorgeven aan hun kinderen.

Duurzame stad

We zijn het de stad en onze kinderen verplicht om met duidelijke plannen te komen voor een duurzame toekomst. Heel Nederland merkt de gevolgen van de klimaatcrisis. D66 wil dat Enschede meehelpt aan de oplossing, maar helaas komt dit in Enschede veel te langzaam op gang. D66 begrijpt dat niet. Het is tijd om niet langer uit te stellen en te ontkennen, maar om grote stappen te zetten! De aanpak van de grote opgaven zoals klimaat, energie, biodiversiteit, zorg en wonen vragen om een ander samenspel tussen overheid, ondernemers, onderwijsinstellingen en inwoners. Met een prominentere rol voor inwoners.

Aantrekkelijke stad

Enschede moet werken aan het werk van de toekomst. Daarom willen we geld en moeite stoppen in bedrijven waar de banen van de toekomst zijn. En we moeten er geld en moeite in stoppen om mensen geschikt te maken voor die banen.

We moeten beter beseffen dat Enschede niet alleen de hoofdstad van Oost-Nederland is; het is een centrum in de Euregio, waarbij we de opstap naar Duitsland zijn voor de Randstad.

Het draait in Enschede om meer dan alleen dat het ons goed gaat (rijkdom, welvaart). Het gaat om gezondheid, je goed voelen (welzijn). Daarom willen we meer geld en moeite stoppen in cultuur. En in manieren om de stad groener te maken; een stad waar meer dan genoeg groen is voor kinderen om buiten te kunnen spelen. En waar mensen elkaar kunnen ontmoeten; mensen van verschillende culturen, met verschillende achtergrond. Maar zonder het noaberschap te verliezen.

Het vraagt om politiek van verbinding en om een positieve kant te laten horen. Alleen samen met andere partijen kunnen we de grote uitdagingen aan waar Enschede voor staat.

Gertjan Tillema

Lijsttrekker D66 Enschede

Samen naar een duurzaam Enschede

Samen naar een duurzaam Enschede

We zijn het aan onszelf en onze kinderen verplicht om nu in actie te komen tegen gevaarlijke klimaatverandering. Bijzonder hoge temperaturen in de zomer zorgen nu al voor gevaarlijke situaties in onze stad voor jong en oud. Onze landbouw en natuur lopen steeds meer risico's door droogte én omdat we steeds minder verschillende soorten planten en dieren krijgen (biodiversiteit). Bovendien sterven door vervuilde lucht elk jaar 12.000 mensen in heel Nederland vroeger dan normaal. Het is dus tijd om niet langer weg te kijken en te doen alsof het niet zo is. Het is tijd om grote stappen te zetten!

Veel Enschedeërs zijn zelf aan de slag gegaan. D66 wil dat zij hierbij zo goed mogelijk ondersteund worden. We moeten ook ervoor zorgen dat iedereen kan meedoen. Energie moet betaalbaar blijven voor iedereen. Ondernemers gaan duurzaam ondernemen. En de landbouw moet hulp krijgen om zonder negatieve gevolgen voor de natuur te verbouwen (circulair). De gemeente moet ondersteunen en informeren. Zo maken we Enschede op een slimme en menselijke manier tot een duurzame gemeente. Ook gaan we nú aan de slag om onze stad voor te bereiden op gevolgen van klimaatverandering en zorgen voor onze prachtige natuur binnen en buiten de stad.

Enschede goed geïnformeerd

Om zelf de juiste stappen te kunnen zetten, moeten inwoners de juiste, eerlijke informatie hebben. Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- Het Energieloket dat er al is, uitbreiden naar een centrum voor duurzaamheid. Hier krijgen inwoners informatie en advies over alles wat ze zelf kunnen doen om hun woning, tuin en wijk groener en duurzamer te maken.
- Meten is weten. D66 wil dat de gemeente samen met inwoners en bedrijven de gevolgen van problemen rondom het milieu meet en bijhoudt. Zoals fijnstof, stikstof en de hoogte van het grondwater.
- D66 wil dat inwoners door de gemeente goed en duidelijk geïnformeerd worden over milieuproblemen in onze gemeente, bijvoorbeeld over het dreigende tekort aan drinkwater. Zo wordt voor iedereen duidelijk wat er moet gebeuren om onze natuur te beschermen.

Enschede slim en sociaal naar klimaatneutraal

Om te zorgen dat we geen CO₂ meer uitstoten (klimaatneutraal worden), moeten we energie besparen waar dat mogelijk is. Want: de schoonste energie is de energie die je niet gebruikt. En de stroom en warmte die we toch nodig hebben, wekken we groen en efficiënt op. Het moet voor iedereen in Enschede betaalbaar worden om energie te besparen en op te wekken: groene en schone keuzes gaan dus lonen. Zo kan iedereen wonen in een goed geïsoleerd huis waar de warmte in de winter binnenblijft en in de zomer buiten. En waar de energierekening betaalbaar blijft.

Alle huizen geïsoleerd en duurzaam verwarmd

Om als gemeente klimaatneutraal te worden, moeten we alle huizen in Enschede zo snel mogelijk (laten) isoleren en duurzaam verwarmen (zonder aardgas). D66 wil de volgende maatregelen:

- Per wijk krijgen bewoners advies over isolatie en duurzame verwarming, zoals warmtepompen of warmtenetten. Mensen moeten daarbij de vrijheid hebben om zelf te kiezen hoe ze hun huis willen verwarmen. Ook moeten mensen advies krijgen over hoe ze hiervoor geld lenen en subsidies krijgen. Het Energieloket was een belangrijke eerste stap in deze richting; nu is het hoog tijd voor de volgende stap.
- De prijs voor warmte in huizen die aangesloten zitten op het warmtenet, mag niet meestijgen met de gasprij. Deze prijs moeten uitgaan van de kosten van de geleverde warmte.
- De gemeente Enschede moet het mensen met een eigen huis mogelijk maken tegen lage kosten hun huis 100% duurzaam te verwarmen en te koelen (energie neutraal te maken) door middel van een verzilveringsregeling.
- De gemeente moet samenwerken met woningstichtingen en privépersonen die huizen verhuren. Doel: zodat ze hun gebouwen isoleren en aansluiten op warmtenetten.
- Omdat we overstappen naar duurzame warmte (de warmtetransitie) hebben we geschikt personeel nodig om dit mogelijk te maken. D66 wil dat we mensen in niet duurzame beroepen omscholen. Zo houden we banen voor de toekomst.

Over op groene stroom

Na veel voorbereidingswerk en uitgebreid overleg zijn plannen voor opwekken en opslaan van groene stroom in Enschede uitgesteld of zelfs helemaal gestopt. D66 vindt dit onbegrijpelijk en onverantwoord. We moeten dus nú aan de slag om onze achterstand in te halen. D66 wil dit op een slimme en sociale manier doen: door stroom op te wekken, kansen voor de economie in Enschede te grijpen en ideeën van inwoners een handje te helpen. Zo kunnen we tempo maken. Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- Enschede gaat de doelen voor opgewekte groene energie halen zoals we die hebben afgesproken in de regionale energiestrategie van Twente. Daarmee helpen we mee aan het landelijke Klimaatakkoord: de Nederlandse aanpak van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015).
- D66 wil dat er naast zonnevelden een paar heel hoge windmolens komen. Deze leveren heel veel stroom en daarom is zo weinig mogelijk waardevol terrein nodig om de doelen te halen; zoals landbouwgebied en natuur.
- Windmolens en zonnevelden worden geplaatst met grote zorg voor de mensen die daar wonen, voor de natuur en voor de vele verschillende planten en dieren (biodiversiteit).

- Alle geschikte daken en ongebruikte terreinen in bebouwd gebied, gebruiken we om zonne-energie op te wekken; zoals parkeergarages en openbare gebouwen. Om dit financieel haalbaar te maken, helpen we met bundelen van kleine projecten in enkele grote.
- We maken de regels makkelijker, zodat inwoners sneller duurzame projecten kunnen uitvoeren.
- We stoppen met kosten (leges) vragen voor groene energieprojecten.
- In grote groene energieprojecten moet minstens 50% van het geld door Enschedeërs geïnvesteerd kunnen worden tegen een goed rendement. Mensen die direct rondom zo'n project wonen, moeten altijd het eerste recht hebben te kunnen investeren.
- Het is belangrijk dat we groene energie opslaan, voor de momenten als er geen wind of zon is. D66 wil daarom dat we in Enschede energie gaan opslaan door bijvoorbeeld waterstofproductie en een smart grid (slimme elektriciteitssystemen).

Onze natuur en vele verschillende planten en dieren houden

Een gezonde natuur met veel verschillende planten en dieren is erg belangrijk. Allereerst voor schone lucht en voor schoon (drink)water. En ook om ervoor te zorgen dat insecten de planten in de landbouw bestuiven. Bovendien slaan planten uitlaatgas en andere CO₂ op. Verder zorgen ze dat water in de grond verdwijnt; daarmee voorkomen ze wateroverlast bij (veel) regen. Het is dus logisch om niet tégen, maar mét de natuur te werken. Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- Maak de stad groener. Houd oude bomen die bijzonder waardevol zijn voor de natuur (biodiversiteit). En plant meer bloemen.
- Het is belangrijk om de bijzondere natuur in ons buitengebied (het coulisselandschap) te herstellen en te beschermen, ook voor de wet. Het is erg belangrijk om zo snel mogelijk gebieden met veel soorten planten en dieren weer met elkaar te verbinden (ecologische verbindingzones). Dit overleggen we met inwoners en ondernemers in het gebied.
- De resten van het grasmaaien moeten opgeruimd worden. Hierdoor voorkomen we dat er overal gras gaat groeien en zorgen we dat bloemen beter en op meer plekken kunnen groeien.
- Moedig mensen aan om te fietsen, om het openbaar vervoer te gebruiken en om elektrisch te rijden. Zo voorkomen we schadelijke uitlaatgassen voor planten en natuur.

Werk toe naar een stad zonder afval

Ons afval is een probleem voor het milieu. Daarom moeten we afval voorkomen, sorteren en zo goed mogelijk opnieuw gebruiken (recyclen). Helaas kan dat met een deel van ons afval niet. Dat wordt gestort of verbrand. Maar ook opnieuw gebruiken heeft gevolgen voor het milieu en kost veel energie.

Daarom staat D66 achter het idee “afval voorkomen is beter dan afval verwerken”. Wie beter sorteert en minder afval overhoudt, moet minder betalen. Dit geldt voor inwoners én voor bedrijven, want zij zorgen voor het meeste afval in onze gemeente. Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- D66 wil dat we in 2030 een stad zonder afval zijn. We houden ons aan de regionale afspraken “Naar een afvalloos Twente in 2030”.
- We willen dat de gemeente meer mensen in dienst neemt om zwerfafval op te ruimen. We willen ook inwoners aanmoedigen om zelf zwerfafval op te ruimen. Bijvoorbeeld door “adopteer een prullenbak”, “adopteer een straat” en door opruimacties met schoolkinderen.
- De gemeente moet strenger omgaan met mensen die rommel naast afvalcontainers zetten. We zijn daarom voor bewaking via camera’s en flinke controle van de regels (handhaving).
- Afgedankte elektrische- en elektronische apparaten sorteren mensen vaak nog niet. De onderdelen in deze apparaten zijn juist heel goed opnieuw te gebruiken. Daarom moet er een actie komen om inwoners en mkb-bedrijven hiervan bewust te maken.
- Plekken waar mensen afval kunnen brengen (milieustraten), moeten langer open zijn.

Bereid onze stad voor op klimaatverandering

Klimaatverandering leidt tot overlast door water en risico’s voor de gezondheid door hitte (hittestress) en droogte. D66 wil dat we zo snel mogelijk onze stad klaarmaken voor de gevolgen van klimaatverandering. Hoe? Door onze wijken, huizen, tuinen, openbare ruimte en wegen slim aan te leggen en te bouwen. Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- Ons openbaar gebied maken we flink groener om de risico’s voor de gezondheid door hitte te voorkomen; zeker voor groepen als kinderen en ouderen die meer risico’s lopen. Juist rondom verzorgingstehuizen en scholen zien we vaak weinig groen.
- Asfalt en tegels houden veel warmte vast en leiden het (regen)water niet goed weg. Dat zorgt voor overstromingen bij veel regen. Daarom helpt de gemeente inwoners door verwijderde tegels gratis op te halen.
- Voor nieuwbouw geldt dat inwoners regenwater op eigen grond moeten opslaan. De gemeente moedigt inwoners van bestaande huizen aan dit ook te doen.

Schone lucht, gezonde stad

Gezonde lucht en water zijn erg belangrijk voor onze gezondheid. Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- D66 wil dat het gebied binnen de singel voor 2030 vrij van uitlaatgas wordt. Dit is belangrijk voor de gezondheid en maakt onze binnenstad aantrekkelijk en prettig om in te leven.
- Houtkachels, allesbranders en open haarden zorgen voor veel fijnstof. Dit leidt tot longklachten en andere gezondheidsproblemen. D66 vindt het daarom gepast dat er strengere regels komen en de gemeente flink controleert bij overlast.

Bedrijven en landbouw worden groen

Bedrijven gebruiken de meeste energie en zorgen voor een groot deel van de luchtvervuiling in onze gemeente. Daarom moeten bedrijven hun steentje bijdragen en wil D66 de volgende maatregelen:

- De gemeente moet bedrijven advies geven over duurzaamheid. En ze aanmoedigen om maatregelen op het gebied van duurzaamheid te nemen.
- We controleren strenger of bedrijven zich houden aan de verplichte maatregelen op het gebied van duurzaamheid.
- Bedrijven moeten laten zien wat ze uitstoten. Want wie het goed doet, mag hier trots op zijn.
- D66 wil dat de gemeente jaarlijks een verkiezing organiseert voor "Het schoonste bedrijf van Enschede", bijvoorbeeld in de categorieën landbouw, industrie, mkb en jonge onderneming.
- De gemeente werkt samen met landbouw om te bereiken dat ze zonder negatieve gevolgen voor de natuur kunnen verbouwen (circulaire landbouw). Daarom zorgen we ervoor dat we kennis hierover verzamelen en delen.
- We willen dat de landbouw en de gemeente samen gaan werken om de natuur sterker te maken en daarbij aandacht te hebben voor een toekomstgericht verdienmodel voor de boeren.

Gemeente geeft het goede voorbeeld

D66 vindt het belangrijk dat de gemeente zelf het goede voorbeeld geeft. Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- De gemeente koopt spullen 100% duurzaam.
- De gemeente stopt voor 2030 met alles wat fossiele energie gebruikt: olie, benzine, gas, diesel. Hiervoor in de plaats komen auto's en gereedschap op 100% groene energie. Een voorbeeld hiervan: we willen af van bladblazers die op benzine lopen en voor veel vuile dampen en lawaai zorgen.

Gelijke kansen voor iedereen: een goede basis

Gelijke kansen voor iedereen: een goede basis

Iedereen in Enschede verdient gelijke kansen op een vrij, gezond en gelukkig leven; los van in welke wijk je opgroeit of wie je familie is. Dit ziet D66 als een grote verantwoordelijkheid en uitdaging voor Enschede. De gemeente zette al veel mooie stappen, samen met allerlei organisaties in de stad. Bijvoorbeeld met de nota Kansrijk Enschede. Het is belangrijk dat we hiermee doorgaan, want gelijke kansen is een zaak blijven volhouden.

Gelijke kansen begint bij zorgeloos opgroeien. Daarom investeert D66 volop in goed onderwijs, een fijne thuissituatie en mogelijkheden voor kinderen om mee te doen aan sport en cultuur. Gelijke kansen vragen een ongelijke behandeling. Op onze scholen krijgen alle leerlingen gelijke kansen. Dat betekent soms ongelijk geld en moeite durven stoppen in gezinnen, scholen en buurten waar de verschillen groot zijn.

Goed onderwijs als basis voor gelijke kansen

Onderwijs is meer dan alleen leren lezen en schrijven. D66 vindt het belangrijk dat kinderen zich breed ontwikkelen en zich voorbereiden op meedoen in ons land; met aandacht voor gezond leven, gevoel voor geldzaken (financieel bewustzijn), duurzaamheid, digitaal worden en verschillen in cultuur en seksuele voorkeur. Deze brede ontwikkeling en gelijke kansen voor alle kinderen zijn de rode draad voor onze onderwijsplannen. Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- D66 wil voor elk kind een Rijke Schooldag; een programma van een hele dag waarbij kinderen kennis maken met onder andere sport, cultuur en natuur. Daarbij hoort ook het verzorgen van gezond eten op school, want op een lege maag kun je niet leren.
- In Enschede is al veel aandacht voor samenwerking tussen jeugdzorg, onderwijs en wijkhulp. D66 wil hier moeite voor blijven doen, zodat het kind dus echt centraal staat. Daarom blijven we geld en energie stoppen in Integrale Kindcentra (IKC's): scholen waar ook jeugdhulp, wijkzorg, buitenschoolse opvang en sport en cultuur een plek hebben.
- We gaan door met het programma 'de Twentse Belofte'. Dit programma draait om voorkomen dat mensen te vroeg van school gaan (vroegtijdige schoolverlaters).
- In Enschede kan 24% van de volwassenen niet goed lezen en schrijven: laaggeletterden. D66 blijft moeite doen voor een complete aanpak van laaggeletterdheid. We helpen bijvoorbeeld ouders met lezen en schrijven, zodat we problemen voorkomen bij kinderen. Daarnaast wil D66 dat kinderen genoeg mogelijkheid krijgen om veel te kunnen lezen.
- D66 moedigt ideeën aan om leerlingen kennis te laten maken met Duitsland en de Duitse taal. Denk hierbij aan uitwisselingen, de Euregionale Doorlopende Leerlijn en stageplaatsen in Duitsland.

- Enschede heeft een belangrijke regiofunctie; daarom komen er ook veel leerlingen van buiten Enschede naar onze scholen. Enschede doet als eerste iets om als één partij contact te hebben met schoolbesturen. Nu moeten deze besturen nog met 14 gemeenten spreken, met allemaal eigen ideeën.
- Door de coronacrisis kampen leerlingen met achterstanden. D66 wil tussendoor al beoordelen wat er met het coronageld (NPO) gebeurde. Waarom? Zodat het geld zo veel mogelijk naar blijvende projecten gaat en direct naar hulp voor leraren die lesgeven in het onderwijs.
- D66 wil duurzaam ingerichte schoolgebouwen met veel groen; scholen die een gezond binnenklimaat hebben en een voorbeeldfunctie als het gaat om gezond en duurzaam leven. D66 wil daarom de "Gezonde school" aanmoedigen voor leerlingen, met bijvoorbeeld groene schoolpleinen, goede ventilatie en moestuinen.
- D66 vindt dat de gemeente samenwerking tussen lokale sport- en cultuurverenigingen en scholen moet ondersteunen. Voor kinderen geeft dit de mogelijkheid kennis te maken met bijvoorbeeld verschillende sporten, muziekinstrumenten en theater. Bij verenigingen kan dit zorgen voor nieuwe leden.

Les vóór de schoolleeftijd: voorschoolse educatie

In de leeftijdsgroep 0 tot 4 jaar bestaat de kans dat kinderen zich niet goed ontwikkelen; er kunnen ontwikkelachterstanden voorkomen. Daardoor maken niet alle kinderen een goede start op de basisschool. D66 wil dat kinderen samen opgroeien, het liefst in de eigen wijk. En dat er op jonge leeftijd aandacht is voor hun ontwikkeling.

- Wij willen dat alle kinderen van 0 tot 4 jaar gratis kinderopvang krijgen. Zo doen we al vroeg moeite voor hun taalontwikkeling. En zo komen meer kinderen op jonge leeftijd in aanraking met andere kinderen om samen te leren spelen en samen te leren.

Basisschool

- D66 deed moeite om kinderen beter te leren lezen door bibliotheken op scholen te krijgen. D66 wil hiermee doorgaan en daarmee zorgen dat alle kinderen genoeg kunnen lezen.

Middelbare school

D66 wil dat kinderen het maximale uit zichzelf kunnen halen. Hiervoor is het belangrijk dat kinderen bij de overgang van basisschool naar middelbare school niet te vroeg al uit elkaar worden gehaald op basis van hun leerniveau. Ook is het belangrijk dat kinderen op een niveau worden ingedeeld dat bij hen past. Daarom stellen we hieronder een aantal maatregelen voor:

- D66 moedigt middelbare scholen aan om met brede brugklassen te werken. D66 wil ook zo veel mogelijk brede scholen en dus geen aparte plekken voor de verschillende onderwijsniveaus.

- D66 wil onderzoek naar te laag advies voor de middelbare school voor leerlingen. Dit geeft ons de kans bepaalde scholen en wijken te helpen als leerlingen daar vaker op een te laag niveau worden ingedeeld.
- D66 wil samenwerking tussen leerkrachten uit groep 8 en de brugklas ondersteunen. Zo bereiken we dat leerlingen goed worden overgedragen van de basisschool naar de middelbare school.

Beroepsonderwijs en universiteit

- D66 wil dat de samenwerking van mbo, hbo en wo met gezondheidsinstellingen als GGZ, GGD en verslavingszorg doorgaat en sterker wordt.
- D66 wil dat de gemeente samenwerking tussen bedrijven en de Universiteit Twente, Saxion en ROC van Twente blijft ondersteunen voor genoeg geschikte stageplaatsen voor studenten, zowel in de regio als in Duitsland.
- D66 wil eraan meehelpen dat mbo-studenten betaalde stages kunnen vinden aan de andere kant van de grens (in de vorm van een Ausbildung). Dit vergroot de stage- en baankansen en geeft een unieke kans om kennis te maken met het werken in Duitsland.
- Sinds een paar jaar zijn er op initiatief van D66 twee studenten aan het werk als ambtenaar. D66 wil doorgaan met het project met de student-ambtenaren. Zo mogen studenten meehelpen plannen te maken en voelen ze dat ze meer horen bij de gemeente.
- Onderzoek, stages en afstudeeropdrachten kunnen veel waarde hebben voor onze stad. Daarom is D66 voor het uitschrijven van projecten door de gemeente voor studenten van ROC van Twente, Saxion en Universiteit Twente.

Enschede als stad waar iedereen bij hoort en ertoe doet

In Enschede is voor iedereen plek, los van je afkomst, seksuele voorkeur, geloof of (gender)identiteit. D66 heeft hierin altijd zijn best gedaan voor alle vrijheid voor iedereen en dat blijven we doen. In Enschede zijn al mooie stappen gezet, bijvoorbeeld toen we het Regenboogakkoord in 2018 tekenden. Helaas waren er in de binnenstad ook vervelende gebeurtenissen; daarbij werden mensen lastiggevalen (of erger), om wie ze zijn. Om iedereen in Enschede te laten meedoen (inclusiviteit) en Enschede veilig voor iedereen te maken, stelt D66 de volgende maatregelen voor:

- De gemeente doet zijn best voor goede uitleg over discriminatie en inclusiviteit op alle scholen. Daarbij werken we samen met belangenorganisaties, bijvoorbeeld voor de LHBTI+- gemeenschap: mensen die op iemand van hetzelfde geslacht vallen (homo, lesbiënne), die op beide geslachten vallen, die zich niet thuisvoelen in hun lichaam, die kenmerken hebben van zowel man als vrouw of die een ander geslacht of seksuele voorkeur hebben.
- Net als in andere steden willen we in Enschede een Regenboogagenda.

- D66 wil geld en moeite blijven stoppen om LHBTI+-personen in de hele stad te laten zien, te accepteren en zich veilig te laten voelen. Dat doen we bijvoorbeeld met de Regenboogdagen.
- We verbeteren gevoel voor LHBTI+ bij Enschedese experts in zorg, welzijn en veiligheid en bij loketten van de gemeente. Dat doen we bijvoorbeeld met trainingen en certificaten als de Roze Loper.
- We geven extra aandacht aan de soms moeilijke situatie van de volgende groepen mensen die geen huis hebben: LHBTI+-jongeren, LHBTI+-vluchtelingen en vluchtelingen die uit twee culturen komen.

In elke wijk bruisende sportverenigingen die zichzelf goed redden

Sportverenigingen hebben een belangrijke plek in het leven in Nederland en daarmee binnen Enschede. Ze maken sport mogelijk én contacten tussen mensen en (verschillende) culturen. Bij D66 gaan we ervan uit dat verenigingen zichzelf moeten kunnen redden: ze moeten levensvatbaar en zelfredzaam zijn. Daarnaast vindt D66 het belangrijk dat iedereen moet kunnen sporten, los van leeftijd, hoeveel geld iemand heeft en hoe goed iemand meekomt met denken, bewegen en leven (vitaal zijn). Ook vinden we het belangrijk dat de gemeente zich aanpast aan de veranderende wensen van haar inwoners. D66 wil de volgende maatregelen:

- Veel bewegen en buiten zijn, is gezond. D66 wil daarom samen met kinderen en jongeren kijken naar meer plekken om te kunnen bewegen, zoals speeltuinen en skateparken.
- Voor D66 is het belangrijk dat de jeugd genoeg sport. Daarom zijn wij voor minstens 3 uur per week sport op basis- en middelbare scholen. En voor genoeg openbare plekken waar kinderen kunnen bewegen. Waar nodig stoppen we extra geld en energie in gebouwen en terreinen om te sporten. En in hulp om te sporten en de stap daarnaartoe te zetten. Denk bijvoorbeeld aan fysiotherapeuten, diëtisten, videoanalyse.
- Een topsportcentrum opzetten, met als doel het totale niveau van de sporters omhoog te krijgen. Hierbij gaat het om gebouwen en andere hulpmiddelen. Én om kennis delen tussen de amateursclubs, de profsporters en organisaties die voor hun werk bezig zijn met onder meer sport, sporttechnologie en coaching.
- Veel sportverenigingen zien dat ze steeds minder leden hebben. Om te blijven bestaan gaan verenigingen samen verder of verhuizen ze. D66 ziet dat dit nodig is, maar wil dat hierbij geen sportparken verdwijnen. Het aantal sportparken, en hoe ze verdeeld zijn over de stad, is belangrijk, zodat iedereen toegang heeft tot sport.
- Zwemwater voor zwemlessen moet voor alle stadsdelen beschikbaar zijn.
- Sportparken moeten breed zijn te gebruiken. Dit betekent dat je er niet alleen kunt voetballen, maar

ook andere sporten kunt doen. Zoals rugby, hockey of korfbal.

- Op dit moment mogen sportverenigingen bijna niet meepraten over de gemeentepannen op sportgebied en over de sportgebouwen en -terreinen. D66 wil dat de gemeente aanmoedigt dat alle sportverenigingen in Enschede gaan samenwerken (overkoepelend samenwerkingsverband).
- D66 ziet de parken, zoals het Volkspark en het van Heekpark, als een belangrijke plek voor activiteiten om te sporten en mensen te ontmoeten. We willen daarom plannen voor meer sportgebouwen, -terreinen, begeleiding en hulpmiddelen steunen. Dat geldt ook voor meer veiligheid in de parken.

Gelijke kansen
voor iedereen:
hulp en zorg
waar nodig

Gelijke kansen voor iedereen: hulp en zorg waar nodig

D66 wil een gezond Enschede waar iedereen kan blijven meedoen aan het leven met elkaar. Bij een gezonde stad hoort ook veel aandacht voor voorkomen van ziekte, net als voor problemen in de wijken en in huis (sociale problemen). Want voorkomen is beter dan genezen. Immers, problemen die niet ontstaan, hoef je ook niet op te lossen. Wat hiervoor nodig is? Allereerst aanbod van hulp om zelf mee te kunnen doen aan het leven met elkaar: maatschappelijke ondersteuning. En daarnaast goede afspraken (beleid) over inkomen en minder geld hebben (armoede).

Goede zorg en hulp zijn nodig voor gelijke kansen. Dat betekent ook dat we er vroeg bij moeten zijn. Gelijke kansen beginnen al voor de geboorte. Daarom vinden we dat er goede hulp moet zijn voor jonge moeders en gezinnen.

(Maatschappelijke) hulp om mee te kunnen blijven doen

Iedereen verdient de kans een gezond leven te leiden. Dat geldt ook voor inwoners die ziek zijn of niet alles met hun lichaam of geest kunnen (beperking). Voor hen is het niet zo logisch om mee te kunnen doen.

D66 vindt voorkomen van zwaardere hulp belangrijk. Ook willen we dat mensen altijd grip op hun eigen leven kunnen houden. In Enschede gaat het om heel veel mensen. Zij gebruiken bijvoorbeeld:

- Welzijnswerk
- Wmo; hulp om zelf thuis te kunnen blijven wonen
- Jeugdzorg; hulp voor kinderen om veilig op te groeien
- Bijstand
- Andere hulp (regelingen)

Dit maakt meedoen aan het leven in de stad en het land mogelijk. D66 wil goede ondersteuning houden voor iedereen die dat nodig heeft. Tegelijk gaat het om heel veel geld: meer dan de helft van het geld dat de gemeente uitgeeft, gaat naar deze hulp (sociaal domein). De gemeente schakelt de hulp in en betaalt die. Daarnaast organiseert de gemeente meestal ook de toegang tot de hulp via de wijkteams of Wijkwijzers; mensen die de weg wijzen naar de hulp die we hierboven beschreven. Om dit beter te kunnen doen wil D66 de volgende maatregelen:

- De projecten uit het plan “Kansrijk Enschede” uitvoeren en uitbreiden. Zoals WoonStAP 18- voor geschikte woonruimte voor jonge moeders, Kansrijke Start en het Jongeren Perspectieffonds.
- D66 wil dat mensen sneller de juiste hulp krijgen. Daarom kiezen we ervoor de wijkteams uit te breiden. Dat betekent genoeg mensen met de juiste kennis dicht bij de bewoners van Enschede. De afgelopen vier jaar is D66 hier mee bezig geweest in de gemeenteraad. Er is meer personeel op de wijkteams gekomen en ze heten nu Wijkwijzers. Dit werkt goed, daarom willen we hier mee doorgaan en verbeteren waar dat kan.

- D66 wil zwaardere zorg en wachtlijsten voorkomen. Hoe? Door hulp dichtbij en makkelijk te organiseren. Door bijvoorbeeld geld te stoppen in welzijnswerk. En in persoonlijk contact (korte lijnen), in plaats van dat inwoners naar veel verschillende mensen moeten om iets te regelen. Ook willen we geld stoppen in samenwerken met andere wijkwerkers.
- D66 wil meewerken aan de trend om de vraag naar zorg normaal te maken, in plaats van overal een pilletje voor te regelen. Problemen hebben betekent niet dat je niet normaal bent. We willen de problemen niet kleiner maken dan ze zijn; dat zou betekenen dat mensen te lang blijven rondlopen met hun problemen.
- In de jeugdzorg is het belangrijk dat het kind in de omgeving centraal staat. D66 vindt het belangrijk dat het kind daarbij het gevoel krijgt dat er mensen luisteren. En dat we de omgeving van het kind betrekken bij de hulp, waar dat kan.
- Door de wereldwijde corona zitten er meer kinderen in de knel. D66 wil extra aandacht voor deze groep.
- D66 vindt dat hulp bereikbaar moet blijven voor alle inwoners die dat nodig hebben. Dat er steeds meer online kan, maakt hulp beter bereikbaar tegen dezelfde kosten. Maar niet iedereen is digitaal even handig. Daarom kiest D66 voor digitaal waar dat kan, persoonlijk waar dat nodig is.
- Wij willen dat de zorg- en wijkteams meer uitdaging krijgen om te leren. Bijvoorbeeld door steeds te onderzoeken wat het gevolg is van de hulp op de kwaliteit van leven van inwoners. Doel: dat de hulp zich blijft verbeteren en de inwoners sneller en beter uit de lastige situatie worden geholpen.

Enschede lang gezond

D66 wil aandacht voor een gezonde manier van leven. Want daarmee maken we de kans flink minder op ziekten die niet meer overgaan in de toekomst (chronische ziekten). Voorkomen van ziekte heeft daarom een belangrijke plek in onze kijk op gezondheid en zorg. Weinig geld hebben (armoede) en eenzaam zijn, maakt mensen minder gezond; daarom willen we armoede en eenzaamheid aanpakken. Voor mensen die zorg nodig hebben, wil D66 dat goede zorg dichtbij is. Hierbij geven we veel ruimte aan de zorgverleners als expert: zij weten samen met de patiënt het best wat nodig is. Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- D66 wil dat de gemeente plannen maakt om overgewicht te voorkomen. Hoe? Door organisaties in de zorg met elkaar in contact te brengen en samen een plan/wens voor een lange tijd (langetermijnvisie) te ontwikkelen. De gemeente kan daarbij aansluiten bij bestaande plannen, zoals de Gezonde Generatie.
- D66 wil een Rookvrije Generatie. Hiervoor willen we dat de gemeente plannen maakt om zo veel mogelijk plekken rookvrij te maken. Waar dit niet lukt, willen we een klein, apart deel in het gebouw

of op een stuk grond waar nog wel gerookt mag worden. Deze rookplekken moeten niet zo goed te zien zijn en niet zo aantrekkelijk zijn.

- Er zijn veel te weinig huisartsen en ander medisch personeel. Daarom willen we modernere praktijken met veel ruimte voor een gezond evenwicht tussen werk en privé. Daarnaast moet er een actieplan komen, aansluitend bij bestaande initiatieven in Twente, om samen met andere organisaties meer huisartsen te verleiden om hun praktijk te starten of toe te treden aan een bestaande praktijk in Enschede.
- Steeds meer mensen hebben zorg nodig. En de zorg wordt steeds duurder. Daarom moeten we de zorg slimmer organiseren. D66 wil meer digitale zorg en wil deze zorg verder ontwikkelen.
- D66 wil dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. We willen hiervoor lange tijd aandacht voor dit onderwerp (voorlichtingscampagne) om mensen vroeg te laten zien wat de gevolgen van ouder worden zijn voor de manier waarop ze wonen.
- D66 wil dat er meer aandacht komt voor geestelijke problemen. Hoe? Allereerst door makkelijk bereikbare hulp. Daarnaast door meer kennis over mentale gezondheid in de klas en op het werk. En tot slot door een veilige en vertrouwde plek om te wonen. Zo garanderen we dat jongvolwassenen die geestelijk gevoelig zijn, kunnen blijven meedoen in de stad.
- De meeste problemen in de jeugdzorg komen doordat er te weinig hulpverleners zijn. Daarom is het nog belangrijker dat zij tijd hebben voor de zorg en niet voor papieren die ze moeten invullen. We willen dan ook meer vertrouwen op zorgverleners en minder op regels (bureaucratie).

Goed werk en zeker zijn van een inkomen

Zeker weten dat je inkomen krijgt, is een belangrijke basis om een vrij leven te kunnen leiden. D66 wil daarom dat de gemeente inwoners helpt met geschikt werk te vinden. En dat de gemeente het aantrekkelijk maakt voor bedrijven om hier te starten of naartoe te komen. Enschedeërs die werkloos raken of niet meer kunnen werken (arbeidsongeschikt), moeten de kans krijgen weer werk te krijgen.

Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- Voor inwoners van Enschede liggen veel kansen op banen in Duitsland. De Duitse taal goed kennen, is hierbij hard nodig. Daarom wil D66 op school aandacht voor Duitsland.
- D66 wil familieleden van mensen die hier vanuit het buitenland komen werken (arbeidsmigranten), helpen werk te vinden. Bijvoorbeeld door taalcursussen aan te bieden en te zorgen voor stageplaatsen.
- Het UWV werkt in veel gevallen nog apart van de gemeente. D66 wil dat de gemeente en UWV samenwerken om tot de beste oplossing voor de inwoners te komen.

- D66 gelooft in de kracht van leren en ontwikkelen. Wij willen dat inwoners zonder werk worden aangemoedigd verder te leren en zich eventueel laten omscholen naar een andere baan.

Blijvende oplossingen voor mensen met weinig geld

D66 wil blijvende oplossingen voor mensen met weinig geld: armoede. Geldproblemen geven ouders nog te vaak aan hun kinderen door. Dit moeten we voorkomen als we willen dat iedereen in Enschede gelijke kansen krijgt bij het opgroeien. Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- Elk kind in Enschede verdient een goede toekomst. Daarom kiezen we ervoor om vooral geld te stoppen in de jongste mensen. Dit doen we van alle kanten (integraal): thuis, op school en bij verenigingen.
- Niemand in Enschede mag minder geld hebben dan nodig is om te leven (onder de armoedegrens). D66 wil daarom de bijstand aanvullen als een gezin toch minder geld heeft. We kijken hiervoor naar het bedrag dat het Nibud noemt.
- D66 wil dat de gemeente eerlijk omgaat met fraude met de bijstand. Mensen die er echt voor kiezen om de gemeente op te lichten, moeten we natuurlijk aanpakken. Maar bij iemand die een keer iets verkeerd doet, is waarschuwen soms beter.

De stad om lekker in te leven is duurzaam bereikbaar

De stad om lekker in te leven is duurzaam bereikbaar

Een stad om in te leven is een stad die goed bereikbaar is. In een drukke stad als Enschede is dat een doorlopende uitdaging die om creatieve oplossingen vraagt. We richten de stad in op het vervoer van de toekomst: vrij van uitlaatgassen en fijnstof, met een stevig netwerk van openbaar vervoer. Maar vooral met veel ruimte voor de voetganger en de fietser.

D66 wil daarbij een praktische indeling van de stad: zorg dat de plekken waar we vaak moeten zijn (zoals school, winkels, gezondheidszorg, groen, bibliotheek) binnen 10 minuten fietsen bereikbaar zijn. Zo voel je je thuis in Enschede! Het betekent ook dat we altijd beginnen met kijken vanuit dat wat de voetganger en de fietser nodig hebben.

Verplaatsen, ergens kunnen komen (mobiliteit) gaat om mensen, niet om auto's. Daarom wil D66 de ruimte in de stad eerlijker verdelen: meer ruimte om te leven en te spelen, meer ruimte voor groen en meer ruimte voor de voetganger en fietser. Dat doen we door parkeerplaatsen steeds meer via parkeergarages aan te bieden en minder op straat.

Enschede aan de wandel

In de binnenstad staat de voetganger centraal. D66 vindt het belangrijk dat voetgangers en fietsers zich veilig, en naast elkaar, kunnen bewegen. Mensen die niet of minder goed kunnen lopen (mindervaliden) hebben niet altijd even goed toegang tot de stad, vooral buiten het centrum. Dit is een extra drempel voor inwoners om naar buiten te gaan. Vooral als het gaat over hoe bereikbaar openbare gebouwen zijn, kan er nog veel beter. D66 wil de volgende maatregelen:

- Voor D66 is een veilige binnenstad voor alle gebruikers belangrijk. In het centrum hebben voetgangers en fietsers de voorkeur en delen op veel plaatsen de ruimte. Soms leidt dit tot gevaarlijke situaties tussen voetgangers en fietsers. We willen zoeken naar mogelijkheden om voetgangers en fietsers meer van elkaar te scheiden.
- Van D66 moet alle ruimte waar iedereen naartoe kan en waarover de gemeente mag beslissen (openbare ruimte) ook bereikbaar zijn voor mensen die niet of minder goed kunnen lopen. Daarom moet al die ruimte ingericht worden volgens de CROW Richtlijn toegankelijkheid.
- D66 wil dat alle openbare plekken en gebouwen bereikbaar zijn voor mensen die niet of minder goed kunnen lopen. Daarnaast wil D66 dat andere plekken en gebouwen zoals horeca, musea en parken betere toegang krijgen. Bijvoorbeeld door het Keurmerk voor Toegankelijkheid te halen.

Enschede Fietsstad

D66 stopte er de afgelopen vier jaar veel energie in om Enschede beter te maken als fietsstad. Daarmee boekten we veel successen. Zo hebben we in Enschede de F35 nu voor het grootste deel af. Dat is een van de redenen waardoor Enschede in 2020 de meest fietsvriendelijke grote gemeente van Nederland werd. Voor de komende vier jaar wil D66 doorgaan op deze weg. Daarbij willen we ervoor

zorgen dat iedereen veilig kan fietsen. Daarnaast wil D66 het fietsgebruik onder scholieren zo veel mogelijk aanmoedigen. Hoe jonger iemand begint met fietsen, hoe groter de kans dat die de fiets later ook gebruikt. D66 wil de volgende maatregelen:

- De gemeente moet zich verplichten om een 10-minutenstad te worden. Hierbij moeten alle plekken waar we vaak naartoe gaan binnen 10 minuten met de fiets bereikbaar zijn. Zoals supermarkt, huisarts, tandarts en verenigingen.
- Enschede heeft sinds begin 2021 een nieuwe kijk op fietsen: de Fietsvisie. Die loopt tot 2030. D66 wil deze het liefst sneller uitvoeren, bijvoorbeeld het plan om hoofdroutes voor fietsers voorrang te geven.
- Verbeteringen van ons netwerk aan wegen en bijvoorbeeld hoe het verkeer doorstroomt (infrastructuur) moeten niet alleen gelden voor het gebied binnen de singel; wij willen dat ze ook gelden voor de randwijken en de omliggende dorpen.
- Door de grote groei van het aantal elektrische fietsen en pedelecs ontstaan er grote snelheidsverschillen op de fietspaden. Die kunnen leiden tot gevaarlijke situaties. D66 wil dat hiervoor een passende oplossing komt. Bijvoorbeeld door de bouw van bredere fietspaden.
- Fietsers moeten minder lang hoeven te wachten bij kruispunten. D66 wil dat fietsstoplichten overal 2x vaker op groen gaan dan alle autostoplichten.
- Fietsstraten zijn er voor de fietsers, auto's zijn er te gast. Daar waar nodig moeten we auto's in de fietsstraten voorkomen.
- De kruispunten Lonnekerspoorlaan/Roomweg, Kuipersdijk/Mooienhof/Brinkstraat en het fietspad bij de Blijdensteinbleekweg zijn nog steeds gevaarlijke kruispunten voor fietsers. D66 wil deze kruisingen opnieuw inrichten, zodat ze veiliger worden. Bijvoorbeeld door drempels voor de automobilisten te plaatsen. Of haaiantanden.
- D66 wil dat kinderen aangemoedigd worden om veilig op de fiets naar school te gaan. Dit willen we een handje helpen door omgevingen rond scholen af te sluiten voor autoverkeer aan het begin en einde van de schooldag. En door ouders aan te moedigen om hun kinderen op de fiets naar school te brengen.
- Enschede hoort bij de steden met het grootste aantal fietsendiefstallen van Nederland. D66 vindt dat niet kunnen. Daarom moet Enschede fietsendiefstal voorkomen door meer bewakers bij stallingen te hebben. En door de komst van fietsstewards: mensen die in de stad rondlopen en extra opletten op plekken waar veel fietsen staan.

Openbaar vervoer

Enschede heeft een belangrijke regionale rol, zowel voor Twente als voor dagjesmensen van over de grens. Daarbij is het belangrijk dat Enschede goed bereikbaar is, liefst met het openbaar vervoer. D66 wil daarom goed openbaar streekvervoer. Dit helpt mee aan een gemeente met weinig auto's, minder uitlaatgassen en fijnstof (vervuiling van milieu) en minder overlast. D66 wil de volgende maatregelen:

- D66 wil graag meer buslijnen, ook naar onze dorpen en buurgemeenten. Ook moeten deze beter aansluiten op de trein. Daarbij hoeven bussen niet te stoppen bij de grens, maar moeten ze ook doorrijden naar Duitse buurgemeenten.
- D66 ziet het openbaar vervoer als een andere mogelijkheid voor de auto. Daarom moeten buslijnen direct en snel zijn.
- Om te zorgen dat iedereen zich beter kan verplaatsen, wil D66 het aantal buurtbussen uitbreiden. Hierbij gaat een groot bereik van veel straten boven snelheid.
- Alle openbare plekken en gebouwen moeten bereikbaar zijn met het openbaar vervoer.
- D66 is voor een elektrische trein naar Münster en snel openbaar vervoer naar het vliegveld Münster-Osnabrück. Ook willen we dat de trein naar Berlijn via Twente blijft rijden.
- D66 is voor bussen die rijden op duurzame energie, zoals elektriciteit of waterstof.
- D66 is tegen de komst van de Betuwelijn (Noordtak) door het waardevolle Enschedese buitengebied.

Auto en parkeren

Om als stad goed bereikbaar te blijven zal de auto een belangrijke rol blijven spelen. Daarbij wil D66 onnodig verkeer in onze stad voorkomen en zorgen dat alles beter blijft doorrijden. Zo voorkomen we onveilige verkeerssituaties en krijgen we minder uitlaatgas (CO₂) en fijnstof. Ook zal het aantal elektrische auto's flink groeien. Hiervoor moeten genoeg parkeerplaatsen met laadpalen komen. D66 wil de volgende maatregelen:

- Auto's en vrachtwagens moeten alleen in de woonwijken, bedrijventerreinen en het centrum van Enschede komen als ze ook echt in Enschede moeten zijn. Dus niet als ze dóór Enschede moeten (doorgaand verkeer). Daarbij vinden we betere bereikbaarheid van de hoofdwegen (Westerval, Zuiderval, Oostweg) hard nodig.
- D66 wil dat auto's die op de singel rijden naar de hoofdwegen in één keer door kunnen rijden; dus alle stoplichten achter elkaar op groen (groene golf). Daarnaast willen we dat alle afslagen van de singel een aparte strook krijgen om af te slaan (sorteervak) zonder dat dit ten koste gaat van het groen (middenberm en bomen).

- D66 ziet graag dat vuilniswagens en auto's die horen bij onderhoud voor de gemeente buiten de spits rijden. Deze auto's trekken vaak langzaam op en dat zorgt voor een groot verschil in snelheid. Hierdoor loopt het verkeer niet goed door.
- D66 moedigt elektrisch rijden aan. Daarom moeten er genoeg oplaadpunten verspreid over de stad komen. Daarbij wil D66 het geld dat elektrische laadpalen opleveren, gebruiken om voor iedereen laadpalen in de wijken neer te zetten.
- Parkeerplaatsen gebruiken veel dure grond. Als we wijken opnieuw inrichten, wil D66 het aantal parkeerplekken op straat kleiner maken.
- D66 is voor "zwart-voor-zwart": voor elke vierkante meter asfalt die erbij komt, halen we ergens anders een vierkante meter weg.
- In de wijken moet overal een maximale snelheid van 30 km per uur gelden. Op de singel en de hoofdwegen Enschede in en uit blijft de maximumsnelheid zoals die nu is.
- Overdag rijdt het verkeer op de singel slecht door, maar in de avond rijden auto's er juist te hard. Dat zorgt voor geluidsoverlast en gevaarlijke situaties. D66 wil hier betere controle op.
- Steeds vaker bieden bedrijven deelauto's, deelfietsen of deelscooters aan; dus dat je een auto kunt gebruiken zonder hem te bezitten. Dat vinden we een belangrijke verandering. Daarom wil D66 dat de gemeente dit ondersteunt en aanmoedigt, zodat zoveel mogelijk mensen deze fietsen, scooters en auto's kunnen gebruiken. Om overlast te voorkomen wil D66 dat er opvallende plekken centraal in de wijk komen voor deze fietsen, scooters en auto's.
- D66 wil langs alle hoofdwegen een centrale plek om van auto over te stappen op bus of deelauto, deelfiets of deelscooter (P+R terrein).

Vernieuwende en ondernemende economie

Vernieuwende en ondernemende economie

D66 is voor regels (beleid) die rekening houden met de economie en werkt aan goede banen voor alle Enschedeërs; nu en in de toekomst. Om die banen te krijgen zorgen we dat ondernemers goed kunnen ondernemen. Ook werken we er hard aan om talent in onze regio te houden. Verder moedigen we bedrijven aan duurzaam te ondernemen.

Breng onderwijs en banen beter bij elkaar

Vraag en aanbod van werk veranderen erg snel. Dat komt bijvoorbeeld omdat we steeds digitaal worden en robots veel werk overnemen. Hierdoor verdwijnen sommige banen, terwijl er ook veel andere banen voor terug komen. Dit maakt het belangrijk dat studenten en werknemers zich hun leven lang kunnen blijven ontwikkelen. En dat ze flexibel onderwijs kunnen volgen.

Maar het is nog niet altijd duidelijk wat we op het gebied van werken in Twente nodig hebben. En hoe het onderwijs daarmee kan omgaan. D66 ziet een belangrijke taak voor de overheid om al deze partijen bij elkaar te brengen. En zo te zorgen dat het op elkaar aansluit; dat wat werkgevers aan mensen nodig hebben en dat wat werknemers aan zekerheid willen. Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- We zetten een regionaal kenniscentrum voor Leven Lang Ontwikkelen op. In dit kenniscentrum gaan overheid, onderwijs, werkgevers, werknemers en organisaties die ook op dit gebied werken (zoals UWV en leerwerkloket) samenwerken. Doel: onderwijs en werk dichterbij elkaar brengen.
- Ontwikkelfondsen voor werknemers willen we uitbreiden naar alle soorten onderwijs. Zoals het Twents Fonds voor Vakmanschap. Hiermee laten we het verschil tussen soorten onderwijs verdwijnen en zorgen we dat onderwijs flexibeler wordt.
- We moedigen aan dat ROC van Twente, Saxion, Universiteit Twente, AKI ArtEZ en het ArtEZ Conservatorium samenwerken en hun aanbod in onderwijs op elkaar afstemmen. Liefst op basis van thema, bijvoorbeeld op het thema overstappen op andere soorten energie (energietransitie).

De groene economie van de toekomst

Er liggen nog veel uitdagingen om onze economie duurzamer te maken. Dit betekent dat er ook veel kansen liggen voor bedrijven die hier wat aan willen doen. Deze bedrijven hebben wat D66 betreft de toekomst. Wij kiezen er daarom voor om ons geld ook hieraan te geven. D66 stelt daarom de volgende maatregelen voor:

- We ondersteunen (vernieuwende) activiteiten die bedrijven ontwikkelen rondom duurzaam ondernemen en ondernemen zonder afval (alles 100% opnieuw gebruiken, dus circulair). Denk bijvoorbeeld aan de Technology Base Twente, het vroegere vliegveld. Zeker als het meehelpt aan de duurzamere luchtvaart juichen wij dit toe.

- Bedrijven gaan duurzaam ondernemen. Wij willen dat de gemeente ondernemers aanmoedigt om keurmerken te halen voor veilig, duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen. We zetten voorwaarden rondom duurzaamheid in de plannen die we met een bepaalde plek hebben (bestemmingsplannen). Dat doen we ook in de toestemming die we geven voor bepaalde plannen (vergunningen).
- D66 Enschede wil talent van de Universiteit Twente en het Saxion houden door samen met ondernemers een geschikte omgeving te maken. Denk aan plannen als voor het Kennispark en Centrum Kwadraat.
- Voor een goede economie moeten we andere steden en regio's beslist makkelijk kunnen bereiken. D66 stopt er daarom geld in om Zwolle en Münster snel te bereiken. De regio van deze drie steden vormt een wereldstad die de grenzen over gaat (euregionaal) en ongeveer 3,5 miljoen inwoners heeft.
- We willen de Duitsland-agenda houden. Duitsland is een belangrijke partner van Enschede en Twente op het gebied van de economie.

Technische vernieuwingen aanmoedigen

Enschede heeft een sterke basis om vernieuwing te ontwikkelen. Dat komt door de Universiteit Twente, Saxion en ROC van Twente. En plekken zoals het Kennispark en de Technology Base. D66 vindt het daarbij belangrijk dat de mogelijkheden zo goed mogelijk gebruikt worden. En dat ze elkaar zo veel mogelijk sterker maken. Daarbij kan de gemeente helpen met goede voorzieningen, denk aan magazijnen, laboratoria en zo. En met een omgeving en regels waarin het goed ondernemen is (vestigingsklimaat). D66 wil de volgende maatregelen:

- We moedigen onderzoek aan naar een combinatie van technieken, ervaringen en manieren van werken (technologie). En naar ontwikkeling hiervan in Enschede. D66 wil daarom voor bepaalde projecten de wetten en regels aanpassen. Dat geldt ook voor het plan dat de gemeente heeft met bepaalde plekken (gebiedsbestemmingen). Hiermee kan Enschede zich uniek maken voor de groep techniekbedrijven door onderzoek in en rond de stad mogelijk te maken. We sluiten hiermee aan bij de omgevingsagenda Oost-Nederland.
- De universiteit en het kennispark hebben een sterke groep bedrijven in de medische technologie (medtech), die flink vernieuwt. Voor een betere omgeving om in te ondernemen (vestigingsklimaat) wil D66 meer doen om hier meer laboratoria met kantoren te krijgen.
- D66 wil meer activiteiten en evenementen voor jonge technici. Zoals hackathons, game jams en evenementen waarbij zij iets leren.

Enschede aantrekkelijk voor ondernemers

Enschede is een ondernemende stad. En met de Universiteit Twente hebben we de oudste ondernemende universiteit van Nederland in huis. Ondernemers zorgen daarnaast voor vernieuwing, banen en veel producten en diensten in de stad. D66 wil de ondernemende kant van onze stad een handje helpen. Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- D66 wil dat de gemeente haar best blijft doen om samen te werken met ROC van Twente, Saxion, Universiteit Twente, AKI ArtEZ en ArtEZ Conservatorium. En met organisaties zoals Novel-T en de Twente Board voor een zo aantrekkelijk mogelijke omgeving om in te ondernemen.
- Het ondernemersloket heeft een belangrijke functie voor ondernemers. D66 vindt het belangrijk dat het ondernemersloket ook aandacht heeft voor duurzaam en verantwoord ondernemen.
- Wij investeren in de Enschedese winkelgebieden. Hiermee helpen we ondernemerschap binnen Enschede een handje en zorgen we voor meer verschillend aanbod.

Wonen en leven

Wonen en leven

De gemeente heeft de wens om de stad de komende jaren te laten groeien naar 170.000 inwoners. Tegelijkertijd wordt het in Enschede steeds lastiger om een passende en betaalbare woning te vinden. D66 wil Enschede zo laten groeien dat we drie dingen bereiken. Allereerst dat iedereen een betaalbare woning kan vinden en veilig kan leven. Daarnaast dat alles wat we vaak nodig hebben (voorzieningen) dichtbij is. En tot slot dat er voor iedereen wat te beleven is in onze bruisende stad.

In iedere wijk en voor iedereen een passend thuis

Iedereen moet goed, betaalbaar en groen kunnen wonen in Enschede. Dat vraagt allereerst om genoeg huizen natuurlijk. Daarnaast ook om slim gebruik van het bestaande aantal woningen. En tot slot om genoeg mensen die verhuizen naar een duurder of kleiner huis. Vooral mensen met weinig of een gemiddeld inkomen, starters en alleenstaanden kunnen bijna niet een betaalbare huur- of koopwoning vinden. De wachttijden zijn dan ook lang. En de prijzen worden steeds hoger, omdat sommige mensen huizen kopen om er niet zelf te wonen (beleggen), maar eraan te verdienen. Verhuizen naar een passende woning is moeilijk. D66 wil de volgende maatregelen:

- Het moeilijk maken voor mensen om een huis te kopen waar ze niet zelf gaan wonen (particulier beleggen). Aan de ene kant is het heel aantrekkelijk geld te stoppen in een tweede of derde huis. Aan de andere kant krijgen anderen daardoor niet meer de kans een eerste huis te kopen. Dit willen we voorkomen door een strengere plicht om zelf in het gekochte huis te wonen.
- Als we huizen bouwen, gaan we uit van: 'verbeteren aan de onderkant, verruimen aan de bovenkant'. Met andere woorden: als we meer dure huizen bouwen en huizen met een gemiddelde prijs, verhuizen er meer mensen vanuit een goedkope huis hiernaartoe. En zo komen die goedkopere huizen vrij voor de starter.
- Als we wijken opknappen en plannen hebben voor nieuwbouw, willen we meer verschillende huizen; dus niet allemaal goedkope of allemaal dure huizen. Zo ontstaan gemengde wijken en komt er ook meer band tussen de - verschillende - mensen (sociale cohesie).
- Als woningstichtingen nieuwe huizen bouwen of bestaande huizen opknappen, vinden we allereerst dat zij geld moeten stoppen om deze duurzaam te maken. En daarnaast dat zij die geschikt maken om er op alle leeftijden in te wonen (levensloopgeschikt). D66 wil dat de gemeente hierbij ondersteunt.
- D66 wil dat we meer bouwen zonder dat dit invloed heeft op het klimaat (klimaatneutraal). En we kiezen voor meer natuurinclusief bouwen: balans houden in de natuur en de verschillende soorten planten en dieren. Ook willen we dat nieuwbouw duurzamer is dan dat dit van de regels (het Bouwbesluit) moet. Hoe? Door bijvoorbeeld strengere regels te maken voor bouwmaterialen die 100% opnieuw moeten kunnen worden gebruikt (circulair).

- We willen de ruimte die er is, zo goed mogelijk gebruiken. We kiezen voor bouwen binnen de stad (inbreiding), in plaats van aan de rand van de stad. En we kiezen voor dicht op elkaar, waar dat kan. D66 wil daarnaast de kans van flexibel wonen (flexwonen) zo goed mogelijk gebruiken, ook als we plannen maken voor bouw op een bestaand of nieuw terrein. Dat is vrij snel en goedkoop te doen.
- D66 wil dat inwoners trots kunnen zijn op hun straten en wijken, omdat die niet op elkaar lijken. Dat verschil krijg je bijvoorbeeld door andere voorkanten van huizen, soorten huizen, winkels en bankjes. D66 wil dat bedrijven die bouwplannen maken voor een terrein (projectontwikkelaars) niet kiezen voor het plan met de meeste winst; wij willen dat hun plan iets toevoegt aan een wijk door bijvoorbeeld elk huis uniek te maken.
- D66 wil dat de gemeente meebetaalt als mensen met een eigen huis dit huis duurzamer maken of geschikt voor elke leeftijd (levensloopbestendig). Bijvoorbeeld met geldpotjes, zoals een duurzaamheidslening en de SVn Verzilverlening. Hiervoor moet de gemeente ook moeite doen om mensen van deze mogelijkheid bewust te maken.
- D66 wil dat de gemeente slimmer en handiger omgaat met de huizen die er al zijn. Willen (oudere) mensen met een huis voor het hele gezin verhuizen naar een kleinere woning of appartement? Dan willen we dat de gemeente en woningstichting hen hierbij helpt. Met geld, wooncoaches of 'doorstroommakelaars', mensen die zorgen dat de verhuizingen op gang komen om ruimte te maken voor anderen.
- Veel groen is belangrijk: in bestaande buurten, bij nieuwbouw en als we een gebied opnieuw indelen. Het is belangrijk voor als we ons aanpassen aan het klimaat en voor de band tussen mensen. Daarnaast is het belangrijk voor de veiligheid en voor de gezonde ontwikkeling van kinderen. We gaan netjes om met onze bomen. En we leggen buurttuinen, daktuinen en groene schoolpleinen aan. Net als tuintjes aan de muur, klimplanten op de muur, tuinen waar mensen zelf bloemen kunnen plukken en een voedselbos; een bos dat eten geeft, zoals noten. Dat gebeurt samen met bewoners en specialisten op het gebied van planten, dieren en omgeving.
- Goed wonen is meer dan alleen een fijne woning. Daarom vindt D66 dat in iedere wijk genoeg gebouwen moeten zijn die we vaak nodig (kunnen) hebben. Zoals een gezondheidscentrum, scholen, supermarkt, sport- en ontmoetingsplekken. Dat dit in de buurt zit, is belangrijk voor vooral oudere inwoners. Die kunnen vaak wat minder goed lopen als ze ouder worden.
- D66 wil dat vernieuwende manieren van wonen een kans krijgen. Zoals tiny houses (heel kleine huizen), hofjes en huizen waarbij er van eentje twee worden gemaakt. En zoals Paradijsvogelwoningen (voor mensen die ook zorg nodig hebben) en huizen waar wonen en werken bij elkaar komen.
- Iedereen moet goed wonen. Dat geldt ook voor groepen mensen die nu moeilijk aan een huis komen: mensen die uit het buitenland hier komen werken, vluchtelingen met toestemming om te

mogen blijven en dak- en thuislozen. Daarom vindt D66 dat er een oplossing moet komen die voor al deze groepen geldt (integrale aanpak).

Elke student een eigen kamer

Studenten maken onze stad mooier. Dan moet er wel genoeg woonruimte voor ze zijn. Op dit moment is die er niet. Hierover moeten we goed praten met Universiteit Twente, Hogeschool Saxion en de gemeente Hengelo. Daarom stelt D66 het volgende voor:

- D66 blijft opkomen voor de bouw van extra studentenwoningen, verspreid over de stad. Als we studenten beter verdelen, mengen ze zich beter met de andere inwoners. Ook maakt dat onze stad meer bruisend én voorkomt we eventuele overlast.
- Kamers verhuren moet op een zelfde en passende manier ook voor appartementen mogelijk zijn.
- Als er nieuwe studentenhuizen worden gebouwd, wil D66 graag dat er ook gebouwen komen waar studenten samen wonen met ouderen en/of vluchtelingen die in Nederland mogen blijven.
- Het moet makkelijker zijn om met meer mensen in dezelfde woning te wonen, zonder dat er officieel een kamer wordt verhuurd. Bijvoorbeeld als iemand een student woonruimte wil bieden. Of als iemand vrijwillig zorg geeft aan familie (mantelzorg) en in hetzelfde huis woont. Dit noemen we 'voordeuders'. Krijgen deze voordeuders geld van de overheid, zoals AOW of huursubsidie? Dan wil D66 niet dat ze minder geld krijgen omdat ze in één huis wonen.
- D66 wil duidelijk samen met de Universiteit Twente en Hogeschool Saxion zoeken naar plekken waar studenten een tijdje of vast kunnen wonen. Doel: verwachte groei van het aantal studenten en het aantal huizen dat daarvoor nodig is, (nog) beter op elkaar aansluiten.

Een veilige stad voor iedereen

Om prettig te kunnen wonen is veiligheid een belangrijke voorwaarde. Enschede moet daarom veiliger worden, maar ook veiliger voelen. Drugscriminelen; criminelen die niet-verboden activiteiten doen om verboden activiteiten mogelijk te maken (ondermijning); contact dat mensen niet willen (zoals fluiten, stalking, aanraking: ongewenste intimiteiten); dit zijn maar een paar onderwerpen waar Enschedeërs vaak mee te maken krijgen. Enschede heeft als gemeente op de grens met Duitsland veel last van 'toeristen' die alleen voor de drugs hier komen en die zorgen voor misdaden rondom drugs. Voor deze misdaden geldt ook: voorkomen is beter dan genezen. Dus als de misdaden niet ontstaan, hoeven we ze ook niet op te lossen. Daarom wil D66 er energie in stoppen om deze misdaden te voorkomen (preventie). D66 wil de volgende maatregelen:

- Scholen, buurthuizen en verenigingen zien goed wat er speelt in de omgeving, in het bijzonder bij jongeren. D66 wil deze daarom gebruiken als plek om informatie te geven én om vroeg te horen over misdaden die staan te gebeuren.

- Overlast rond fietstunnels accepteren we niet. Dit moet zo snel mogelijk stoppen! Daarbij steunt D66 het zoeken naar een vernieuwende oplossing. Bijvoorbeeld samen met Universiteit Twente. Daarbij vinden we niet dat alles mag om dit te voorkomen; D66 is tegen doorlopende bewaking via camera's (permanente bewaking).
- Steviger samenwerken met Gronau tegen de overlast van mensen die drugs gebruiken in en langs het spoor Gronau-Enschede.
- D66 wil dat wietteelt in Nederland mag (legaal maken). Daarbij vinden we dat Enschede mee moet doen aan een eventuele proef.
- Veel van de coffeeshops en growshops zitten bij elkaar in de stad. D66 wil ze daarom beter verspreiden over de stad, zodat hun bezoek(ers) minder overlast geven.
- Handel in mensen is een heel zware misdaad. Wat voorkomen hiervan lastig maakt? Vaak is het onduidelijk of mensen niet zonder een persoon of bedrijf kunnen, terwijl er niets gebeurt dat strafbaar is. Daarom wil D66 dat bedrijven niet zowel werk als een huis beschikbaar stellen, maar alleen een huis of alleen werk.
- D66 wil dat er anders met sekswerk wordt omgegaan, niet alsof het een misdaad is (criminaliteit). Zo moeten onze regels voor sekswerk, het prostitutiebeleid, niet gaan over controleren of iemand dit werk mag doen (vergunning). Ze moeten gaan over veilige werkplekken bieden. En ze moeten sekswerkers helpen als ze bijvoorbeeld bankrekeningen en verzekeringen willen. Vraag sekswerkers om mee te denken over nieuwe regels rond sekswerk.
- Er is geen plek in onze stad voor bedreiging op seksueel gebied (seksuele intimidatie) en geweld. Daarom wil D66 onveilige plekken opsporen en herkennen. Ook willen we daar maatregelen tegen nemen. Verder kiezen we ervoor een langere tijd aandacht te geven (campagne) aan deze seksuele intimidatie en aan het voorkomen hiervan via acties voor jongeren.

Een bruisende stad met een gezellig druk centrum

Enschede heeft een bruisende, gastvrije binnenstad. We hebben veel horeca, evenementen, cultuur en winkels. En daarnaast hebben we de grootste warenmarkt van Oost-Nederland. De Oude Markt is het centrale punt van de bruisende stad met veel restaurants, cafés en kroegen. Enschede ligt handig voor ontmoetingen tussen Duitse en Nederlandse bedrijven en organisaties. D66 vindt dat Enschede een aantrekkelijk centrum moet hebben om te ontspannen en te ontmoeten; met veel horeca, cultuur, groen en winkels. D66 wil de volgende maatregelen:

- De binnenstad moet klaar zijn voor de toekomst. Daarom willen we naast veel verschillende winkels ook een bredere mix van wonen, horeca, cultuur en bedrijven.

- Om de Oude Markt nog bruisender te maken willen we ruimte bieden aan ideeën van de mensen. Zoals de terrassen een tijdje wat groter maken.
- D66 vindt het goed dat winkeliers in de binnenstad flexibeler mogen zijn in wanneer ze hun zaak open hebben. Ondernemers moeten 7 dagen per week tussen 08:00 en 22:00 open kunnen zijn als zij dit willen.
- D66 wil dat de gemeente flexibel omgaat met wat er in gebouwen in het centrum mag (de bestemming). Zo lukt het om lege gebouwen sneller aan te pakken en bedrijfsgebouwen bijvoorbeeld om te bouwen tot woningen.
- Het kopen en afsteken van vuurwerk moet verboden worden. D66 wil dat de gemeente op diverse plekken verspreid in de stad lichtshows of alternatieve shows organiseert tijdens oud en nieuw.

Uit in Enschede: kunst & cultuur, evenementen en stadsmarketing

Enschede heeft een breed cultureel aanbod. Zoals:

- Festivals en evenementen als Gogbot, Freshtival en ProefEet
- Klassieke muziek in het Wilminktheater
- Levendige ateliers
- Livemuziek
- Kunst en cultuur op de Cultuurmijl met het Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek

Het geeft een indruk van de stad die anders is dan bij andere steden. In Enschede hebben we voor iedere leeftijd en voor iedere smaak wel iets. Dat aanbod willen we graag versterken en uitbreiden. Bovendien is ons cultureel aanbod belangrijk voor de economie, omdat het Enschede een aantrekkelijke stad maakt voor bewoners, bedrijven en bezoekers. D66 wil de volgende maatregelen:

- Kunst & cultuur ontspant, brengt mensen op ideeën en laat ons over onszelf nadenken. D66 vindt daarom kunst & cultuur nodig voor het leven; iedereen moet hier dus toegang toe kunnen krijgen. Daarom wil D66 dat ieder kind hiermee kan kennismaken. En dat amateurorkesten en andere lokale culturele organisaties en projecten met scholen samenwerken.
- Kunst & cultuur gaat ook over het (samen) maken ervan. Amateurkunst is belangrijk voor persoonlijke ontwikkeling en de sociale binding in onze stad. Daarom wil D66 de amateurkunst blijven ondersteunen en helpen een podium te geven.
- D66 vindt dat de gemeente bedrijven in de kunst & cultuur flink moet gebruiken om talent naar Enschede en Twente te trekken. En om talent hier te houden.
- Zet samen met privépersonen, bedrijven en/of geldstichtingen een Enschedees fonds op voor kunst & cultuur. Dit fonds moet extra evenementen mogelijk maken en extra mogelijkheden bieden

voor de culturele instellingen, van klein tot groot. Dit kan bijvoorbeeld gekoppeld worden aan een jaarlijkse kunstprijs, voorstelling of andere soort kunst & cultuur.

- We moeten laten zien dat we samen achter het plan voor de stadsmarketing staan (citymarketing-visie). En dat we dat plan waarmaken. Aan de ene kant bouwen we zo aan één duidelijke indruk die verschilt van andere steden. Aan de andere kant houden we zo vast aan de groei van de economie en breiden we die uit.
- Organiseer samen met Enschede Promotie en de culturele organisaties minstens één evenement dat uit heel Nederland mensen trekt. En dat elk jaar terugkomt. Zo gaan mensen rekening houden met Enschede als cultuurstad.
- D66 Enschede wil dat het Orkest Phion kan blijven bestaan voor het culturele aanbod, de leerzame functie en het positieve beeld van de stad. Daarom wordt het orkest ondersteund om in de zomer muziekuitvoeringen in de open lucht te geven in de Enschedese parken.
- D66 vindt dat we meer geld moeten stoppen in kunst, cultuur en evenementen. Ook moet er niet bespaard worden op geld voor reclame voor de stad.

Levendige democratie in stad, regio en Europa

Levendige democratie in stad, regio en Europa

Vertrouwen is de basis voor een stad waar inwoners mogen meebeslissen: de democratie. D66 wil dit vertrouwen tussen inwoners en overheid groter maken. Dat begint bij een overheid die:

- De manier op orde heeft waarop zij helpt (diensten verleent)
- Haar inwoners vertrouwt en laat meebeslissen waar dat kan. Hierbij moet gedacht worden vanuit de inwoner.
- Door mensen is aan te spreken op wat ze doet en laat
- Bereikbaar is
- Waakt over de privégegevens en digitale veiligheid van inwoners

De democratie sterker maken betekent ook dat veel meer mensen betrokken raken bij beslissingen over het leven in de stad en de regio. Daarnaast wordt Europa steeds meer ons binnenland; Enschede kan hierbij de belangrijkste rol spelen in de regio die óók voorbij de grens loopt.

Meer inwoners praten, beslissen en doen mee

D66 vindt het belangrijk dat inwoners van Enschede vaker direct betrokken worden bij wat er in hun omgeving gebeurt. Er zit nog veel ervaring en kennis bij onze inwoners. En dat kan meehelpen aan betere oplossingen. Als inwoners betrokken worden bij het maken en uitvoeren van plannen, moeten zij goed kunnen spreken namens de inwoners voor wie deze plannen bedoeld zijn. D66 wil de volgende maatregelen:

- Starten met een soort overleg voor inwoners; een burgerberaad over onderwerpen als geluids-overlast, een leefbare stad, een duurzame stad. Inwoners kunnen hiermee plannen van de overheid goedkeuren of aanpassen. Of ze denken al vanaf het begin mee. De eerste stap hiervoor kan komen van de gemeente én van inwoners zelf. Door te loten welke inwoners er in het beraad mogen, willen we er meer verschillende mensen bij halen.
- D66 steunt Right to Challenge. Kunnen buurtbewoners of verenigingen taken van de overheid in hun wijk beter doen dan de gemeente zelf? Dan maakt de gemeente dat mogelijk door geld en begeleiders hiervoor klaar te zetten; begeleiders die losstaan van de gemeente (onafhankelijk).
- Kinderen en jongeren leren op basis- en middelbare scholen op een actievere manier dat zij hun mening mogen geven. En h oe ze die mening kunnen geven. Daarbij maken zij ook kennis met de gemeenteraad en de gemeente. Hiervoor nodigen we bijvoorbeeld scholen uit op het stadhuis.

Inwoners beter en sneller helpen

De gemeente Enschede biedt allerlei hulp: diensten. Van een paspoort (laten) maken tot toestemming geven (vergunningen). D66 staat voor een overheid die klaarstaat en inwoners goed en snel helpt. Ook als inwoners een klacht, idee of oplossing hebben, weten zij waar ze terecht kunnen. De gemeente maakt dit dan netjes in orde. D66 wil de volgende maatregelen:

- De gemeente is open op tijden die passen bij de wensen van de inwoners. Dat kan betekenen dat het Stadskantoor vaker 's avonds en in het weekend opengaat. Of dat de gemeente in het weekend de telefoon aanneemt.
- De gemeente laat inwoners op tijd iets weten, ook als zaken soms nog niet helemaal duidelijk zijn. Eerlijke informatie en een open gesprek geven inwoners meer vertrouwen in de gemeente.
- De gemeente praat en schrijft in begrijpelijke taal. Op brieven van de gemeente staan altijd een naam van een contactpersoon en een telefoonnummer. Inwoners die brieven niet begrijpen, krijgen persoonlijke uitleg als ze hiervoor bellen.
- Steeds meer hulp van de gemeente gaat digitaal. Het persoonlijke contact ontbreekt. We willen op de website van de gemeente een 'bel-me-terug'-knop.
- De gemeente lost zo veel mogelijk verschillen van mening op zonder rechtszaak. De gemeente gaat eerder praten om uit te zoeken waar het probleem zit. Dit maakt de kans op een geschikte oplossing groter en kan kosten besparen.
- We zijn het eens dat een Rekenkamer goed moet werken en genoeg geld moet hebben. De gemeenteraad werkt sterker en zonder invloed van anderen door zelf bepaalde plannen of problemen te onderzoeken.
- De gemeente geeft doelgericht geld en ondersteuning per wijk, om inwoners aan te moedigen om zelf bij te dragen aan het vormen en/of uit voeren van plannen.

Rechten van inwoners in een digitale wereld

De wereld ontwikkelt steeds snellere technieken. Ook krijgen we steeds meer digitale mogelijkheden. Beide bieden veel gemak en nieuwe kansen voor onze stad. Dat steeds meer digitaal gaat, heeft ook een andere kant:

- Niet iedereen heeft een computer of smartphone. En niet iedereen kan zich daar goed mee redden.
- We verzamelen steeds meer informatie over inwoners. Dat gaat moeilijk samen met privacy.

D66 vindt dat techniek er voor onze stad en de inwoners moet zijn, niet andersom! Wat dat betekent? Dat de inwoners centraal staan met wat zij nodig hebben en verwachten als de gemeente nieuwe techniek gebruikt. Zo werken we aan de ene kant met nieuwe mogelijkheden en digitaal gemak. Daarnaast beschermen we de rechten van onze inwoners. Daarom wil D66 de volgende maatregelen:

- Wij vinden het belangrijk dat iedere inwoner toegang heeft tot de digitale systemen van de overheid. En dat we mensen helpen als ze het moeilijk vinden hiermee om te gaan. De gemeente moet daarom computers zetten op openbare plekken, zoals de bibliotheek; inwoners kunnen die dan

gebruiken. Daarnaast moet de gemeente cursussen en digitale hulp geven. Kan iemand echt niet (leren) omgaan met een digitaal systeem? Uiteraard biedt de gemeente dan ook een niet-digitale mogelijkheid.

- Computercodes (algoritmes) leggen verbanden tussen persoonsgegevens en trekken conclusies. D66 wil dat er altijd mensen zijn die deze codes controleren; bijvoorbeeld de ethische commissie. En dat de codes in een openbare lijst komen, een algoritmeregister. We willen niet dat de gemeente Enschede codes gebruikt waarmee mensen gediscrimineerd worden.
- Enschede sluit zich aan bij de Cities for digital rights. Dit is een internationale samenwerking van steden om de digitale rechten van inwoners te verbeteren.
- Regelmatig komen de volgende onderwerpen terug op de agenda van de gemeenteraad: a) dat we digitaler worden, b) informatie beveiligen en c) werken met computercodes (algoritmes). Dit kan bijvoorbeeld via een commissie Digitale Zaken. Bij een democratie hoort openheid. Dus moeten digitale systemen ook te controleren zijn. En moeten we dus ook echt controleren.

Meer samen beslissen bij samenwerking in regio en Europa

Enschede ligt als grensgemeente centraal in Europa. Hier wonen en werken 160 nationaliteiten. De gemeente Enschede hoort steeds vaker bij allerlei samenwerkingen met de regio, Duitsland en Europa. Deze samenwerkingen zijn voor D66 vanzelfsprekend. En voor Enschede zijn ze heel belangrijk. Toch kan dit beter, vooral als het gaat om open en eerlijk uitleg geven over wat we doen (democratische verantwoording en transparantie). Dankzij de Europese Unie kunnen we zonder problemen de grens over; maar in de praktijk krijgen Europeanen die hier wonen en werken problemen die we moeten oplossen. D66 wil de volgende maatregelen:

- Europeanen die in de gemeente wonen en werken alle mogelijkheden bieden om zich hier thuis te voelen en in te burgeren. Bijvoorbeeld door ze taalcursussen aan te bieden, ook aan hun partners. En door medewerkers uit het buitenland uit te leggen hoe ze weten of ze (niet) eerlijk worden gebruikt voor werk (uitbuiting).
- Geld stoppen om Enschede en de regio zich te laten ontwikkelen. Europese fondsen kunnen hier veel geld voor geven. D66 wil dat de gemeente deze fondsen zo goed mogelijk gebruikt.
- In de zomer komt er een openbaar concert dat afwisselend in de drie steden van de Städtedreieck (Enschede/Hengelo, Münster en Osnabrück) wordt gegeven. Dit Euregioconcert wordt gezamenlijk gegeven door muziekgezelschappen uit al deze steden. Zo laten we de waarde van de samenwerking in de Euregio zien.
- Handel in mensen voorkomen, net als oneerlijk gebruik van medewerkers uit het buitenland (uitbuiting). Hiervoor willen we onder andere maatregelen en plannen binnen de Euregio bespreken.

- D66 wil dat samenwerkingsverbanden, zoals bijvoorbeeld de Twente Board, regelmatig uitleggen aan inwoners wat ze (willen gaan) doen en hoe inwoners hier invloed op kunnen hebben.
- Het moet makkelijker worden om over de grens te werken en te wonen. Bijvoorbeeld doordat diploma's in beide landen tellen. En door stageplekken over de grens te krijgen en te bieden. En door wetten en regels rondom werkcontracten, wonen, zorg enzovoort hetzelfde te maken.
- Aanmoedigen dat scholen van over de grens bij elkaar op bezoek gaan en samen activiteiten houden. Zo kunnen scholieren aan beide kanten van de grens kennismaken met hun burens.